

נמלה של יער

שירי רעיה הרניק ★ יצירת מופת של תחיית הציונות ★ האלגוריה של נגיב מחפוט' פיקרסקה ★ מיזרח-ברלינית ★ על היסטוריה ומסון

שירה

קרב מאסף

ספר השירים של רעיה הרניק שירים לגוניי, שראו אור החודש, הוא מסיפרי השירים המרגשים ביותר שראו אור בשנים האחרונות. זה ספר אמיתי וחסכוני, ספר שהמילים זכו בו בנקיון, למרות שאחד מנושאו המרכזיים של הקובץ הוא המעקב אחר הלב שנעקד.

יש שירים לגוניי מאותו איפוק אירופי, המכוסה ברוק של עצב; איפוק, שאינו עוד ממאפייני התרבות והחברה הישראלים. שירים לגוניי הוא קובץ של שירים מעולים, המעידים על אותה חרב מהפכת של המוות, כפי שהועלו בידי אס, המתארת נתיבי חיים קצר, משולל כריחה אחרת, משנות השישים ועד אותו קרב נטול תכלית על מייבצר הנופור, שבו נפל הלב הלבן. מיכר צנום זה של שירים, מתקופה של יותר מ-20 שנה, מעלה כרוניקה רגישה לחברה הישראלית, העוברת תהליך של התאבדות. שיריה של רעיה הרניק מציגים בחיסכון מילולי את ההכרה בכובד האסון העומד להתרגש עליה. כשיר משנת 1962, היא כותבת: כשיבואו הדברים שתואם / באותו היום / באותו היום / אעמוד פוערת עיניים / אל מול האסון. // כל חיי קוסאים אל המחיר הזה. / אבן שזאבת — אני בהזל / עיני אבנים להטות / אינני כובד... ובהמשך היא מנבאת: אני יודעת את גורלו / חיי סוככים סביבו / נביא אני / נביא

* רעיה הרניק — שירים לגוניי; הוצאת הקיבוץ המאוחד; 31 עמודים (כריכה רכה).

הסחר האימו. // כל הלילות הם מילחמה / כאמת הנוראה מכל הלום / אני כובה. אבל זוכרת / להודות בעד היום. // סופרת רגעים ברחמים. / אוספת שעות, ימים. / מקורה. / אבל יודעת בודדות אימים / לאן רצות כל השנים / ומחכה. / שיריה של רעיה הרניק הם נכחית קרב-מאסף לחלום שהיה מי שחלם להגשים בארץ, ובין מציאות אחרת — של דם, של יזע, של ברזל ושל מוות. השיר הבא מספר על חזון אפוקליפטי, חזון משנות השישים השקטות והנאיביות: בשמת אחרון הספרטאים / היתה דממה. / הקרב עוד הודה בציוקים התלולים / אבל הכוכבים באחרון הנצנוצים / כבר פנו מקום / לשחר השוקט. // אחר כך נאמרו הרבה מילים / אבל אני שומעת רק / את שתירת המתים. מעבר למימד האישי, שיר זה הוא מייטב השירה העברית החדשה.

שירים לגוניי הוא תרכיז כואב של תחושת חשרת-האסון הקרבה וכאה. במחזור שירי התשה 1970 כותבת הרניק: אני לא אקריב / בכורי לעולה. / לא אני... היא משוררת תמונת-מצב של חיים בארץ, כרגישות שאינה מאפיינת משוררים רבים: בתפ נרע / עוד שעה / עברה / בארץ ההפקר / בין שלום למלחמה... חיים / בין השעות / בשטח ההפקר / שבין / החרשות.

שירי רעיה הרניק מלווים את ההיסטוריה הישראלית החדשה, ואת בנה גוניי, הגדל לתוכה. כשיר שכותרתו קורס קצינים 1976, היא אומרת על גוניי וחבריו: עם לבן על הכתף / גזון עמום וניצן / מוטי, אבי ודגן / ועופרת / ועופרת סורחת סביבם. כל מה שהם כואב לי. / ימים צעירותם, חוסנם, / והתג שעל המצח

שלו היו / עינדך בני חזוית / הגבות שלך / ושלי. הילד שאל / איפה אבי? / אבך, ילדי, נישא ברח / ההר. בארץ נכר / נשאר אבך, ילדי. / מישהו טעה. בני היפה / ועכשיו אתה לא תהיה. // איפה אבי שואל הילד / שלא נולד

משוררת הרניק הלחך — זכור את הבית השלישי

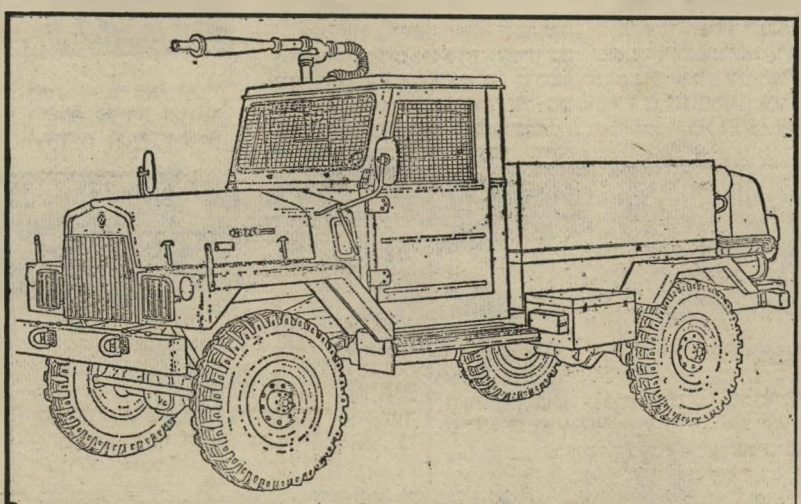
איפה בני שואלת האם / שכבר לא חיה / איפה אני שואל הגבר / שנשאר בפיסגת ההר. / קובץ שיריה של רעיה הרניק אינו ספר-זיכרון, אלא קובץ של שירים מופלאים, שכאבם הוא צער העולם והמדינה, שאחרוני הטובים בה מנהלים קרב-מאסף מול כוחות-השחרור שכיסוה. אם להשתמש ברימוי מעבר האומה, כמינהג המדינה בימים טרופים אלה, שיריה של רעיה הרניק משולים בעיני לכאב רחל אשת יעקב, וצער חנה ושבעת בניה — הקול הנגדי למקלחת הצבועים הלאומית, השרה ומייללת בהתאם לקול מנהיגה מרוחב סמולנסקי שכירושלים.

מסך החול

למרות השילום (המפוקפק) עם מצריים, לא יצאה התרבות הישראלית מכליה כרי לפגוש במחצית הדרך את הספרות המצרית. כמה תריסרי ראינות פוליטיים עם המובילים בסיפורת המצרית, מחוזה וחצי מצריים וכמה ספרים מתורגמים — מהווים את היבול העלוב של התרבות הישראלית מאז שלום זה. החודש שראה אור בתרגום לעברית הרומן מיראמר, מאת המספר המצרי הנודע נגיב מחפוט*, רומן זה, שראה אור לראשונה ב-1967, הוא אחד הרומנים בעלי המיבנה המודרני ביותר בספרות המצרית. זה סיפור-חנך על עלילה אחת, שבו מספרות ארבע דמויות את סיפורן האישי, בגוף ראשון, אחד המספרים הוא

* נגיב מחפוט — מיראמר; עברית: יצחק שניבוים; אחרית דבר: ששון סומך; הוצאת תמוז; 204 עמודים (כריכה קשה).

החוויה הישראלית כי מציון ייצא זרנוק קודשו

מסדרנת הגאונים היהודית: קומנדקר לפיזור הפגנות הראש היהודי ממציא תמיד פטנטים

את התורה הישראלית החדשה יירכשו, מן הסתם, ממשלות נאולות כממשלת דרום-אפריקה, חונטות של קולונלים דרום-אמריקאים. הקר מנדקר לפיזור הפגנות יישמש בוודאי לצילום אמות, בנייהן יהודיות, המפגנות בכיכר דה-מאז'ו בכואנוס-אירס, בדרשה להחזיר את לדיהן שנעלמו — ואיש אינו יודע לאן.

עם הספר של אמצע שנת 1983 המיר את הנירה, העט ומכונת הרפוס בקומנדקר לפיזור הפגנות, כפי שהוא המיר את שפינות, הרמב"ם ואלברט איינשטיין כשר יעקב מרידור.

דקות רצופות לעבר מסגנים שובקשו להפתר על הרב; שתי מערכות כיבוי אש מיוחדות הורכבו בו כדי להתגבר על מחסומים בערבים. תא הנהג הוא בעל שמשות משוויינות ומגן על היושבים בתוכו מפני אבנים. המהירות המירבית: 100 קמ"ש... במילים אחרות: כי מציון יצא זרנוק קודשו... — במקום בנדיקטוס שפינוזה התזת סילון מים או גזא מדמיע, ובמקום אלברט איינשטיין, מצלמת טלוויזיה לצילום מסגנים. במקום הרמב"ם תעשיות רכב נצרת.

אין יש בעיני ערך כלשהו לציונות כלשהי, אין זו הציונות האלימה של זאב ז'בוטינסקי ויורשו מנחם בגין, כי אם הציונות נוסח בית-מדרשו של אהרן-העם, אבי תורת המרכז הרוחני בציונות.

אחר העם (אשר הירש גינזבורג) קבע, כי הקיום היהודי לעתיד כוחו ביצירה היהודית הרוחנית של בני הרת היהודית בעתיד, וזו הסיבה העיקרית לבניית מרכז לאומי יהודי בארץ ישראל — מעין גירסה מודרנית של חזון ישעיהו הנביא, שכתב: הלאב עמים רבים ואמרו לבו נעלה אל-הר-היהודי אל-בית אלוהי יעקב וירינו מדרבנו תלכה באורחותיו כי מציון תצא תורה ודבר-תורה מירושלים: ושפט בין הגויים הוכיח לעמים רבים וכיתתו חרבותם לאתים חתנותיהם למזמרות לא שא גוי אל גוי חרב ולא למדו עוד מלחמה...

אלא שהמציאות הישראלית טפחה לא פעם בשנים האחרונות על חזון הנביאים מחד, ועל הציונות האחר-העמית מאידך, והציגה יהודי גויי, למדי, נטול תורה, הגנה, חוכמה ושיפון. את התורה שנועדה לצאת מירושלים החלו להחליף מוצרים אחרים, ארציים יותר.

המוצר האחרון של הגניוס היהודי, שפליטתו הפגנות, שתצלמו / שירשטו פורסם בעיתונות, עם דברי הלוואי הבאים: קומנדקר המסייע לפיזור הפגנות וקומנדקר מוגן מפני מוקשים פותחו באחרונה במפעל תעשייתי רבב נצרת ומעוררים עניין רב בארץ ובעולם. הקומנדקר לפיזור הפגנות (בתמונה), כולל שיטורים רבים מצלמת טלוויזיה מיוחדת המתקנת בו, תאסשר לצלם מסגנים בכמרה לאתרם לאתר מבן; תותח ניקה המתברר לשני מיכלים יאפשר התזת סילון מים או גז מדמיע במשך ארבע

* ראה: מדור מיכתבים (העולם הזה 2387).